

Kandidatuppsats i journalistprogrammet vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Göteborgs universitet. Vårterminen 2012.

Gubbarna kring det runda bordet

– en studie av könsfördelningen på Viasat fotboll

Joel Taub

Abstract

Titel: The men at the round table- a study of the gender issue at Viasat fotboll

Author: Joel Taub

Program: Journalist program

Semester: Spring 2012

Department: Department of journalism, Media and Communication

University: University of Gothenburg

Purpose: The main purpose with this study is to examine the television channel "viasat fotboll" and the issue of gender amongst the people working there. The questions which have been raised and used to carry out this study have been: the number of female participants working at the channel, the number of females participating as guest or experts at viasat fotboll and the number of occasions in which females have occurred in discussions and conversations on viasat fotboll.

Scientific references/key words: Habitus, fields, reflectivity, the social room

The case study: I chose to record one week of material from viasat fotboll. That gave me a total of 4,5 hours of material. They broadcast a studio consisting of experts before and after games. This was my case study, to watch and analyze the studio and who was there and what was said.

Conclusion: Only 14 % of the employees, working in front of the camera at viasat fotboll are women. The few ones that actually work there are given roles inferior to the ones given to men. Whilst men are experts, anchors and commentators women are only given the roles as reporters. This means men get the opportunity to express their own opinions in a way women don't.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de som har varit med och gjort detta arbete möjligt. Det gäller framförallt min handledare Britt Börjesson för tipsen och den allmänna uppmuntran. Jag vill även tacka min storebror för hans kommentarer och positiva inställning.

Borås 2012

Joel Taub

Innehåll

Inledning	6
Åsikter uttryckta i Metro	7
Kvinnornas roller	8
Viasat fotboll	8
Syfte	10
Tidigare forskning	10
Studier av SVT & TV4	10
Studier av reality tv	11
Genusaspekt inom sportjournalistik	12
Sammanfattning	13
Teoretisk anknytning	14
Pierre Bourdieu	14
Om fält och habitus	14
Om televisionen	15
Det sociala rummet	16
Idrottsutövning	16
Reflektivitet	17
Kritik mot Bourdieu ur ett feministiskt perspektiv	18
Genus inom det journalistiska fältet	18
Metod	19
Validitet och reliabilitet	21
Tematisk indelning	22
Urval och avgränsningar	23
Tekniken	23
Sammanfattning av undersökt material	24
Resultat	24
Match 1: Milan–Barcelona	24
Match 2: Manchester City–Sunderland	25
Matcher 3–4: Newcastle–Liverpool/ Tottenham–Swansea	26
Match 5: Barcelona–Milan	27

Redovisning av de kvalitativa resultaten.....	29
Sammanfattning av materialet utifrån den tematiska indelningen	29
Diskussion.....	30
Förslag på vidare forskning	36
Litteraturlista:.....	37
Internetkällor:.....	37

Inledning

Att se sport på tv är en populär aktivitet, såväl för idrottsintresserade som för gemene man. Men är sportbevakningen i tv också något för alla? En snabb titt på Viasat fotbolls hemsida visar att endast 14 % av de som jobbar med fotbollen är kvinnor. Inte nog med det, rollerna som de få kvinnorna har är som reportrar medan männen delar på roller som programledare, experter och kommentatorer.¹ Med all debatt i samhället idag om jämställdhet känns det som att sportjournalistikens genusfrågor kommit lite i skymundan. Det är en diskussion jag tycker borde lyftas och tas på större allvar.

"Gå hem och laga mat"

Under den för fotbollssproffs i Europa hektiska månaden mars fick Zlatan Ibrahimovic nog av medicercirkusen kring honom och skrek åt en kvinnlig reporter att "gå hem och laga mat".² Nu utspelade sig detta i Italien och inte i Sverige, men det utspelade sig år 2012 och inte år 1940 som man lätt kan tro. Även om Zlatan sedermera bad om ursäkt, och Milans president lättad konstaterade att han nu kunde skicka över rosor till den förolämpade kvinnliga journalisten visar händelsen att situationen i medielandskapet 2012 inte är så jämställt som man vill göra gällande. Detta fenomen har diskuterats flitigt, inte minst Aftonbladets egen reporter på plats i Milano, Jennifer Wegerup har vid upprepade tillfällen behandlat sådana frågeställningar såväl i officiella krönikor som i mindre officiella blogginlägg. Zlatans kommentar väckte viss debatt i Sverige, även om incidenten snabbt skrevs av som frustration efter en dålig match, efter ett successivt drev från media belyser den en könsbaserad problematik inom sportjournalistiken. Att Zlatan skulle ha bett en manlig journalist att gå hem och laga mat är närmast otänkbart. Denna incident belyser väl hur verkligheten inte alltid stämmer överens med utopiska föreställningar om jämställdhet och lika villkor. Huruvida denna episod skulle kunna utspela sig i Sverige låter jag vara osagt, det är dock tvivelsutan en spegling av

---

¹ Viasat fotboll.se

² Aftonbladet 2012-02-12

stämningen i den italienska sportjournalistiken. Mitt huvudfokus ligger inte specifikt på italiensk fotboll, ej heller på reaktioner från aktiva på kvinnliga eller manliga reportrar, denna uppsats ämnar belysa ämnet från en svensk synvinkel, samt att ta upp och problematisera andelen kvinnor i de studioprogram som ramar in de europeiska fotbollsmatcher som sänds i svensk tv via kanalen Viasat fotboll.

Åsikter uttryckta i Metro

I en artikel i tidningen Metro från år 2009 basneras ut att "sporttjejerna tar över" Det låter ju positivt men vid närmare läsning framkommer att det är som livereportrar tjejerna i fråga slagit sig in. Inte nog med det, tjejerna som namnges i artikeln och sägs ha "tagit över" är till antalet tre. Är det så lite som krävs för att sporttjejer ska ha tagit över?

Ytterligare inlägg i debatten ges år 2007 av tv-sportjournalisten Claes Runheim i en krönika, igen i tidningen Metro.³ Rubriken lyder: "kvinnor får vara dåliga journalister". Han driver en tes om att kvinnliga sportjournalister får vara hur dåliga som helst, ingen vågar ändå kritisera. Att män skulle arbeta under helt andra förutsättningar med oändligt mycket hårdare krav på sig. Åsa Edlund och Katarina Hulting är två av journalisterna han namnger i krönikan och går hårt åt. Det blev stor uppståndelse kring denna krönika och Sportexpressen intervjuade Runheim om hans attityd gentemot sina kvinnliga kolleger. På frågan om han förstår att kvinnliga tv-journalister blir upprörda av det han skriver svarar han: om nu så många blir upprörda är det ett tecken på att de är ovana vid att få kritik.⁴ Denna typ av debatter ökar mitt intresse i frågan ytterligare.

---

³ Metro, 2007-09-27

⁴Expressen, 2005-10-16

Kvinnornas roller

Tillbaka till Viasat fotboll och deras könsfördelning i studiosammanhang. Det märkligaste med hela situationen är att i alla andra avseenden förutom just könsrepresentationen ligger Viasat fotboll i framkant. Det är erkända experter, krönikörer, spelare man lyckas få dit. Studioen känns modern, man kan verkligen europeisk fotboll. Men med den "lilla" detaljen att det nästan uteslutande förekommer män i nämnda studio. Hur kan det komma sig egentligen? Är det en medveten strategi de kör med eller är det någonting de helt har missat? Ibland får man som tittare en känsla av att det är ett program från 1960-talet när det hela tiden är gubbar som syns i bild. Den kvinna som faktiskt förekommer regelbundet och är en av de två kvinnor som nämns på hemsidan heter Amanda Fredin. Hennes uppgift är att sitta framför en dataskärm och läsa upp vad tittare har twittrat eller skrivit på Facebook. Denna roll hade tidigare en man vid namn Sladjan Osmanagic. Han slutade dock efter säsongen 2010/11, då anställdes Amanda Fredin. Den andra av de två kvinnorna som nämns på Viasat sports hemsida är Frida Nordstrand. Hon arbetar som livereporter och som vikarierande programledare de 1-2 gånger per år den ordinarie Ola Wenström inte är med. Det är för övrigt just Frida Nordstrand som är huvudperson i tidigare nämnda Metroartikel om att sporttjejerna tar över.

Viasat fotboll

Viasat fotboll är en kanal som ingår i företaget Viasat AB, som i sin tur ingår i det internationella mediebolaget Modern Times Group (MTG AB) ⁵ Viasat sänder sammanlagt i 60 egna kanaler i 33 olika länder och man når ut till över 125 miljoner tittare globalt.⁶

---

⁵ Viasat.se

⁶ Viasat.se

Vad som skiljer kanalen Viasat fotboll från andra kanaler (ex TV3, TV4) är att den är en betalkanal. Detta innebär att man som Viasatabonnet betalar abonnemang per månad. Detta gör att kanalen inte har någon fokus på tittarsiffror.⁷ Det innebär att jag inte kunde få några siffror alls av Viasat fotboll då jag var i kontakt med både Viasats presschef Karin Zingmark och Viasat sports dito Fredrik Johansson. På min fråga om de har någon jämställdhetsplan för att komma åt att det är så många fler män än kvinnor svarar Fredrik: "Det är tyvärr fortfarande en mansdominerad bransch. Men vi är alltid på jakt efter att rekrytera bästa möjliga medarbetare, oavsett kön. Ingen på arbetsplatsen fördelas på grund av kön. På så sätt är vi jämställda."⁸

"Kvinnorna på uppgång"

För att få andra infallsvinklar och intressanta synpunkter på mitt val av ämne har jag kontaktat kvinnliga tv-sportjournalister och bitt om deras åsikter. Detta har givit varierande resultat. De jag valde ut skulle som sagt vara kvinnor och ha lång erfarenhet inom sportjournalistiken. Mitt urval gick helt enkelt till så att jag ringde till SVT blev vidarekopplad till sportredaktionen där jag förklarade mitt ärende. De två namn jag fick var Jane Björck och Marie Lehmann. Tyvärr ville man från SVT inte ge telefonnummer utan bara mejladresser. Lehmann svarade inte på mejlet medan Björck efter dryga två veckor svarade. Hon ansåg att de kvinnliga sportjournalisterna var på stark uppgång, speciellt under de senaste tio åren. Hennes fundering i frågan är snarare vad det är som gjort att så många fler kvinnor sökt sig till sportjournalistiken. Detta är en mycket intressant synvinkel. Att kvinnorna blir fler inom sportjournalistiken är tydligt och väldigt positivt. Detta gör valet av Viasat fotboll som fallstudie än mer intressant. Om andra kanaler och medier uppenbarligen har fler kvinnor inom sportjournalistiken anser jag att bristen på kvinnliga experter/gäster/programledare hos Viasat fotboll ter sig än märkligare.

---

⁷ Karin Zingmark, presschef, viasat

⁸ Fredrik Johansson, presschef, viasat sport

Syfte

Jag har som syfte med denna undersökning att undersöka hur könsfördelningen ser ut på Viasat fotboll. De frågeställningar jag använt mig av i arbetet är vilka som har varit fysiskt närvarande i studion under veckan? I situationer när kvinnor deltar, vilken roll spelar de och tilltalas de på andra sätt än män? Jag tycker själv att denna undersökning är relevant ur ett journalistiskt perspektiv, egentligen av flera anledningar. Till att börja med är genusfrågan intressant på alla nivåer i ett samhälle. Om den journalistiska bevakningen av ett visst område tillåts vara mans- eller kvinnodominerad sänder det ut fel signaler till mottagarna. Vidare är det också relevant för journalistiken på grund av att jag tror att det är ett problem man själva inte är medvetna om. Om konsumenterna ser problem i innehållet som producenterna är omedvetna om kommer naturligtvis ytterligare problem att uppstå.

Tidigare forskning

Studier av SVT & TV4

Maria Edström skrev år 2006 sin doktorsavhandling *Tv-rummets eliter, föreställningar om kön och makt i media och fiktion*.⁹ Studien är relevant för mitt arbete av flera anledningar. En av anledningarna är att hon, precis som jag studerat förekomsten av män och kvinnor i tv. Metoden, innehållsanalys, är även densamma. Det finns naturligtvis även en del saker jag har gjort annorlunda. Där Edström väljer att titta på makteliter i tv har jag mer riktat in mig på det manliga respektive kvinnliga. Där hon har tagit del av en hel veckas tv från SVT och TV4 riktar jag istället in mig på Viasat fotboll och de tider under en vecka som de har studiotid. Sen är ju det faktum att jag riktat in mig enbart på sport ännu en skillnad. Det finns en hel del resultat i Edströms studie som jag anser är intressanta och som jag har tittat på inför och under

---

⁹ Edström, Maria, 2006, *TV-rummets eliter föreställningar om kön och makt i fakta och fiktion*,

min egen uppsats. Under den vecka hennes studie genomfördes tittade hon på könsfördelningen bland flera olika figurer som förekom på tv. Den största variationen i hennes undersökning var att hela 94 % av sportkommentatorerna var manliga.¹⁰ Nu genomfördes analysen för tolv år sedan och kanalerna som var under luppen var SVT1 & 2 samt TV4. Det är ändå en slående hög siffra manliga kommentatorer, speciellt eftersom både SVT och TV4 sänder damidrott och inte som exempelvis Viasat fotboll, bara herridrott. De olika figurerna hon valt att ställa mot varandra i just denna tabell är: programledare, reporter i bild, nyhetsankare och telegrammare, meteorolog, programpresentatör, sportkommentator och tv:s egna övriga medarbetare. Den sammanlagda fördelningen mellan män och kvinnor för alla dessa uppräddade kategorier är 47 % för kvinnor och 53 % för män.¹¹ Här syns alltså en enorm skillnad mellan könsfördelningen inom sport och inom andra kategorier. Jag tyckte det skulle vara intressant att undersöka skillnader mellan de av Edström undersökta kanalerna (SVT, TV4) och Viasat fotboll som jag valde att titta närmare på. Finns det likheter eller skillnader? Jag tyckte även att det finns en intressant tidsaspekt att jämföra då det faktiskt var hela tolv år sedan Edströms tv-analys gjordes.

Studier av reality tv

Vid Lunds universitet skrevs hösten 2011 en kandidatuppsats i ämnet media och kommunikationsvetenskap av två studenter vid namn Mikaela Lundberg och Daniel Falkman. Denna heter: *Polarisering i reality-tv, en innehållsanalys av Maria Montezami vs Anna Anka*. Det finns delar av innehållsanalysen som genomfördes i denna uppsats som jag har tittat på och tagit lärdom av. Att faktiskt analysera tv-program är inte lika vanligt som t ex textanalyser och därför hjälpte det mig att i denna uppsats läsa hur de faktiskt gått till väga i sin analys. I denna har man egentligen gjort flera olika analyser i samma studie. Det är både en analys av tv-programmet och en textanalys av vad tidningarna skriver om programmet och de som förekommer i det. En viktig del i analysen av både programmet och tidningarnas artiklar om det är jämställdhetsfrågan. En diskussion blossade upp kring just jämställdhet och

---

¹⁰ Edström, Maria, 2006, s 184

¹¹ Edström, Maria, 2006 s 184

Hollywoodfruarnas syn på saken.¹² Nu är det ju inte alls lika framträdande i Viasats fotbollsstudio som det är i just detta program. Men frågan om könsroller hamnar i fokus i båda våra analyser. I uppsatsen kommer man fram till att TV3 ville att deras varumärke skulle stå för starka känslor och starka karaktärer. Det var vad man var ute efter med lanseringen av denna serie. Det nämns även i en artikel att det låg i kanalens intresse att framställa damerna (framförallt Anna Anka) som konstigare än vad de egentligen är, just för att väcka känslor.¹³ Teorierna man lutar sig emot är Zygmund Baumans teori om konsumtionssamhället, olika forskares teorier om mediesemiotik, samt Ervin Goffmans teorier om roller. Programmet Hollywoodfruar som analyserades sändes i TV3. Detta innebär att tillsammans med Edströms *Tv-rummets eliter* och min egen analys är kanalerna SVT1 & 2, TV3,TV4 och Viasat fotboll representerade.

Genusaspekt inom sportjournalistik

Hösten 2007 publicerades en artikel i den vetenskapliga tidskriften *The smart journal* med namnet: *Gender in sports writing by the print media: an exploratory examination of writers experiences and attitudes*. Denna artikel belyser både övervikten av manlig idrott i medierna men också journalisternas egna upplevelser av hur genusfrågan och den egna könstillhörigheten påverkar deras skrivande och val av vad de skriver om.¹⁴ Med en förståelse om att sportjournalistiken är en mansdominerad sfär genomfördes kvalitativa intervjuer med både manliga och kvinnliga sportjournalister. För att få en bra spridning valdes personer med olika ålder, erfarenhet och även geografisk placering ut till intervjuobjekt. Ur materialet från de genomförda intervjuerna framträdde tre teman. Det första handlar om att sporten är ett herravälde för män genom vilken de utövar makt över kvinnor.¹⁵ Detta visar sig på flera olika sätt. Ett exempel är att helt vägra bevaka eller att på ett väldigt trivialt sätt bevaka kvinnliga idrottsevenemang.¹⁶ Det andra temat berör bristen på kvinnliga journalister

---

¹² Polarisering av reality tv, s 34

¹³ Polarisering av reality tv, s 35

¹⁴ Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W, The smart journal, volume 4, s 5

¹⁵ Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W, The smart journal, volume 4, s 5

¹⁶ Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W, The smart journal, volume 4, s 5

verksamma inom sportbevakningen.¹⁷ Det hänvisar till olika studier av genus inom sportjournalistik som alla visar på en kraftig majoritet av män inom alla positioner. De allra största skillnaderna återfinns bland krönikörer, reportrar och redaktörer/utgivare.¹⁸ Det tredje temat handlar om sportjournalisternas egen inställning eller attityd gentemot kvinnlig idrott. Här blir det intressant då det visat sig att varken kvinnor eller män är särskilt intresserade av att bevaka kvinnlig idrott. Detta leder alltså till att kvinnliga journalister på ett sätt själva upprätthåller den makt de manliga kollegerna har över fältet.¹⁹ Viktiga slutsatser som dragits i denna studie är att kvinnor blir bemötta på ett annat sätt än män, av chefer, kolleger, intervjuobjekt samt även sina läsare. Allt detta beroende på att de är kvinnor.

Sammanfattning

De studier jag har använt mig av är *Tv-rummets eliter* av Maria Edström, *Polarisering i reality-tv* av Mikaela Lundberg och Daniel Falkman samt *Gender in sports writing by the print media: an exploratory examination of writers experiences and attitudes* skriven av Edward M. Kian. *Tv-rummets eliter* är en studie som undersöker flera olika fenomen i kanalerna SVT 1 & 2 samt TV4 under en vecka i februari år 2006. En stor del av studien berör könsfördelningen i tv. Viktiga resultat hon når är att hela 94 % av alla sportkommentatorer under denna vecka var manliga. I Lundbergs och Falkmans studie undersöker man programmet Hollywoodfruar samt analyserar vad tidningar har skrivit om programmet. Ett viktigt och återkommande diskussionsämne är jämställdhetsfrågan. Man kommer fram till att TV3 medvetet framställer dessa hemmafruar som konstigare än vad de egentligen var. Detta för att skapa ”bra” tv. *Den tredje studien jag tagit del av är Gender in sports writing in the print media: an exploratory examination of writers experiences and attitudes*. Här har man intervjuat ett antal sportjournalister om upplevda skillnader mellan män och kvinnor. Skillnader som berör hur de blir bemötta men även om vad de vill de skriva om. Det diskuteras också om varför manlig idrott får så mycket större utrymme i media.

---

¹⁷ Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W., The smart journal, volume 4, s 6

¹⁸ Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W., The smart journal, volume 4, s 6

¹⁹Kian, Edward (Ted) M. (2007): Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W., The smart journal, volume 4, s 7

Teoretisk anknytning

Pierre Bourdieu

Bourdieu är en fransk sociolog som är känd för sin förmåga att forma teoretiska samband mellan olika detaljer i människors livsstilar.²⁰ I vårt moderna samhälle finns olika sfärer inom vilka det uppstår hård konkurrens om makt och erkännande menar Bourdieu. Vad han framför allt är intresserad av är att förklara hur dominans och ojämlikhet uppstår och reproduceras.²¹ Detta intresserade mig då makt och framför allt ojämlikhet mellan könen är något jag tycker i viss mån präglar Viasat fotboll och deras studio.

Om fält och habitus

Förenklat använder Bourdieu fältbegreppet för att beskriva den sociala värld människor lever i.²² Denna sociala värld består av en mängd olika fält inom vilka individerna innehar olika positioner.²³ Speciellt utmärkande är att relationerna mellan de olika positionerna i fältet och fältets struktur bestäms av hur relationerna mellan de olika positionerna för tillfället ser ut.²⁴ Hela fältets struktur är alltså föränderligt och står i relation till förhållandena mellan positionerna inom fältet. Varje fält är en arena där maktkamper utspelar sig om inbördes rangordning.²⁵ Habitus är något förenklat de sociala strukturer som finns förkroppsligade i varje enskild individ.²⁶ Dessa strukturer präntas in ifrån barnsben och följer sedan med

---

²⁰ Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt, 2006, sociologiska perspektiv, s 8

²¹ Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt, 2006, s 229

²² Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, 2008, kultursociologi, s 274

²³ Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, 2008, s 274

²⁴ Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, 2008, s 274

²⁵ Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, 2008, s 274

²⁶ Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, 2008, s 273

individens genom livet. De är dock överförbara eftersom man som liten får sitt eget habitus genom sina föräldrar.

Om televisionen

Då min uppsats baserar sig på en studie av tv tyckte jag att Pierre Bourdieus teorier om just televisionen passar väl in som teoretisk anknytning. Hans teorier om olika fält kommer jag också att gå in på. Televisionen är enligt Bourdieus terminologi ett fält som alla andra. Det är dessutom en del i ett större fält som är journalistikens. Bourdieu menar att journalister besitter en väldig makt i det arbete de utövar. Om det är deras egna eller folkets värderingar eller åsikter de ger uttryck för gör han ingen skillnad på. Men det viktiga i allt det här är att det tycks som om att makten att döma har glidit över från domare till journalister.²⁷ Jag tänkte här vara lite finurlig och applicera denna teori om domare som mer eller mindre körs över av journalister på min egen studie av Viasat fotboll. Jag är naturligtvis medveten om att det inte är fotbollsdomare Bourdieu skriver om i sin text men jag menar ändå att principen om man hårdrar det är densamma. För vad är det i studion om inte journalister som sitter och säger att domaren har dömt fel? En relativt stor del av analyserna efter matcherna i studion kom att handla om domarens insats och vad denne gjorde rätt respektive fel. Inte minst i den sista matchen mellan Barcelona och Milan, där efterspelet nästan uteslutande kom att handla om diskussionen straff eller inte straff. Tillbaka till Bourdieu och hans resonemang så menar han att inom varje fält förekommer de dominerade och de dominerande.²⁸ Detta sker inom fältets egna värden, men så fort någon utanför ett givet fält säger vad han tycker om i det här fallet domarens insats eller kompetens omkullkastas det. Det är här televisionens roll i det hela blir intressant. I kraft av den auktoritet som televisionen ger kan påståenden göras att exempelvis en domare dömt fel även om journalisten som ger uttryck för detta själv inte är domare och därför inte verkar inom domarnas fält. Just auktoriteten som enligt Bourdieu tv har gett sig självt är något väldigt intressant och värt att diskutera vidare.²⁹ Om detta stämmer och människor tänker, att eftersom detta sänds/sägs på tv så måste det vara sant, ges ju

---

²⁷ Bourdieu, Pierre, 1998, Om televisionen, s 80-81

²⁸ Bourdieu, Pierre, 1998, s 81

²⁹ Bourdieu, Pierre, 1998, s 81

medverkande och framförallt bestämmande i och på tv ett enormt stort ansvar gentemot tittarna och på ett sätt hela samhället. Viasat fotbolls mansdominans och i mitt tycke märkliga könsroller i studion bör då utsättas för skarp kritik. Vad som särskiljer det journalistiska fältet från andra är hur det slits mellan kommersiella intressen och de intressen som värnar om journalistikens värderingar och principer.³⁰ På samma sätt som journalistiken är ett eget fält är också sportjournalistiken i sig ett eget fält. Viasat fotboll är en viktig och stor spelare inom just detta fält. Att vara denna spelare med den makt som följer med innebär att man har en stor möjlighet att få tittare att känna sig inkluderade.

Det sociala rummet

Bourdieu skriver om det sociala rummet.³¹ Jag vill dra liknelsen till viasat fotbollsstudion och se detta rum som just det sociala rummet. Agenterna i detta rum betraktar det från olika synvinklar utifrån deras skilda positioner.³² Ser man studion som ett socialt rum hamnar centrum vid det bord vid vilket programledaren och hans gäster sitter. Kameran filmar just detta bord nästan uteslutande under studiotiden. Den dataskärm som står i skymundan i ett hörn förhåller sig till resten av rummet på ett annat sätt. Om programledarbordet står i centrum hamnar dataskärmen och kvinnan där bakom i den totala motsatsen rent positionsmässigt. Chansen eller snarare möjligheten att påverka vad som händer är naturligtvis oändligt mycket större för den som sitter vid programledarbordet.

Idrottsutövning

En liten ovanlig utsvävning i Bourdieus teorier är den han har om idrottsutövning och idrottskonsumtion. Det ovanliga med den är att han själv skriver att han inte har idrott som specialitet och därför är mer av en amatör bland professionella.³³ Han identifierar ändå idrottsscenen som något viktigt och har en del intressanta saker att komma med. Bourdieu är

---

³⁰ Bourdieu, Pierre, 1998, s 100

³¹ Bourdieu, Pierre, 1986, kultursociologiska texter, s 297

³² Bourdieu, Pierre, 1986, s 297

³³ Bourdieu, Pierre, 1992, Kultur och kritik, s 103

av den uppfattningen att sporter som utövas möter en viss social efterfrågan.³⁴ Den intressanta frågan är hur efterfrågan produceras för de olika sporterna. Applicerar man detta och denna fråga på efterfrågan ur ett rent publikt intresse i dagens elitidrott tror jag att Viasat sport kommer upp ganska omgående i debatten. Inom det fält som är tv-sportens och mer specifikt fotbollens är Viasat sport eller fotboll den produkt med vilket man möter publikens efterfrågan tror jag. Den enda kanalen som kan mäta sig med Viasat fotboll är i så fall Canal plus som sitter på rättigheterna till den spanska ligan och allsvenskan.

Reflektivitet

För att se hela massmedieforskningen med kritiska ögon kommer Bourdieus reflektivitetsteori väl till pass. Han hävdar att forskare själva är del av det de ämnar undersöka och kan därför inte lita på sin akademiska kompetens fullt ut.³⁵ Detta gäller inte enbart för studier av massmedia utan är ett problem inom all samhällsvetenskaplig forskning enligt Bourdieu. En av svårigheterna i studierna av massmedier är, igen enligt Bourdieu, att högre utbildade ofta särskiljer sig från övriga i samhällets genom att ha smak för finare kultur och inte den kultur de "lägre stående" klasserna konsumerar.³⁶ Detta gör studierna av massmedierna svåra, om forskaren enligt detta synsätt har en klar och tydlig bild av att det material han eller hon undersöker är något för den lägre klassen. Att undersöka något ställer stora krav på forskaren. Samtidigt som forskaren måste ha koll på det han eller hon undersöker måste en viss distans till undersökningsmaterialet finnas.

---

³⁴ Bourdieu, Pierre, 1992, s 193

³⁵ Grenfell, Michael & Kelly, Michael, 1999, Bourdieu: language, culture and education, s 188

³⁶ Grenfell, Michael & Kelly, Michael, 1999, s 189

Kritik mot Bourdieu ur ett feministiskt perspektiv

Margareta Melin vid JMG Göteborgs universitet skriver i sin bok *Gendered journalism cultures* om kritiken mot Bourdieus teorier om sociala fält ur ett feministiskt perspektiv. Mycket av kritiken består i problematiken med att man enligt Bourdieu närmast ärver sitt habitus från sina föräldrar. Små flickor lär sig att bli små flickor väldigt tidigt i livet vilket innebär att de har väldigt liten chans, om någon, att bryta mot normen och bete sig på något annat sätt.³⁷ Bourdieu diskuterar ingenstans möjligheten att flickor som inte känner sig bekväma med ett kvinnligt habitus istället skapar sig ett manligt.³⁸ Trots att många empiriska studier visat motsatsen fortsätter Bourdieus teorier behandla franska kvinnor som endast sociala varelser som knappt kan försörja sig själva utan hjälp från sina familjer.³⁹ Bourdieu ser problematiken med maktrelationen könen emellan där den starka manliga dominansen hämtar sin styrka att härska och dominera över kvinnan i sin osynlighet som del av det naturliga.⁴⁰

Genus inom det journalistiska fältet

Medieforskaren Monika Djerf-Pierre har studerat det journalistiska fältet och de strukturer som gäller där. Hennes forskning visar att endast en tiondel av chefspositionerna inom journalistiken innehas av kvinnor.⁴¹ Detta innebär att de mest statusfyllda positionerna inom fältet innehas av män. Vidare visar det sig att den manliga eliten inom fältet oftast har en "business degree" medan den kvinnliga eliten oftast har en "journalist degree". För att tala i Bourdieutermer innebär detta att den dominerande gruppen i den dominerande klassen har ett stort ekonomiskt kapital medan den dominerade gruppen i den dominerande klassen har ett stort kulturellt kapital.⁴²

---

³⁷ Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 62

³⁸ Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 62

³⁹ Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 63

⁴⁰ Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 64

⁴¹ Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 68

⁴² Melin, Margareta, 2008, *Gender journalism cultures*, s 68

Metod

Metoden jag har valt att använda mig av är kvalitativ innehållsanalys. Jag har även använt mig av kvantitativa inslag i min studie. Jag redovisar en del kvantitativa resultat både från min studie, men också från andras. Då det jag undersökt är inspelat från tv kom jag fram till att detta var den bästa metoden. Jag har valt att avgränsa mig till en veckas fotbollsstudio sänt på kanalen Viasat fotboll. Just denna vecka spelades Champions league både tisdag och onsdag vilket innebär extra material till analysen. En vanlig vecka på Viasat fotboll sänds det ca 2,5 timmars studio i samband med direktsända matcher. Oftast rör det sig om Premier leaguematcher från England men denna vecka läggs alltså ytterligare 2,5 timmars studiotid till i anslutning till Champions leaguematcherna. Det ger mig en sammanlagd studiotid på ca 4,5 timmar att analysera.

Det finns enligt Metodpraktikan tre typer av tillvägagångssätt när en samhällsvetare ska samla in sitt material, dessa är: 1 att fråga människor, 2 att observera människor, 3 att observera fysiska spår och resultat av mänskliga aktiviteter.⁴³ Mitt tillvägagångssätt faller under den tredje kategorin. Ett problem som kan uppstå är svårigheten att som forskare hålla sig neutral i sin tolkning. Har man en förutfattad mening om det man tänkt sig att analysera eller tolka gäller det att ta ett kliv tillbaka och hålla sig neutral. Annars är risken mycket stor att dessa förutfattade meningar speglar av sig i resultatet. Detta var något jag fick tänka på när jag gjorde min analys. I och med att jag hade en ganska klar bild av hur jag trodde att det såg ut innan jag började märkte jag ganska snart att jag lyssnade eller tittade efter speciella saker som jag förväntade mig skulle komma i materialet jag analyserade. Då gällde det att rensa huvudet och börja om igen.

---

⁴³ Esaiasson, Peter, m fl, 2012, Metodpraktikan, s 193

Jag är intresserad av att gå mer på djupet i min analys och just det anser jag vara lättare att göra med en kvalitativ metod. Men med en del kvantitativ inslag breddas hela undersökningen och gör den mer begriplig. Det är nödvändigt att redovisa siffror både från min egen undersökning och från den tidigare forskningen. Karin Wideber förklarar skillnader mellan de olika metoderna då hon skriver att den kvalitativa forskningen primärt söker efter fenomenets innebörd eller mening, medan den kvantitativa forskningen primärt söker efter dess förekomst eller frekvens.⁴⁴ En annan av skillnaderna som nämns mellan kvalitativ och kvantitativ forskning är att den kvalitativa är rik och går på djupet medan den kvantitativa är hård och reliabel.⁴⁵ Det passar därför bra att använda båda, just därför att man får en djupgående men ändå reliabel analys. Den kvalitativa innehållsanalysen då det gäller filmanalys utmärks av att forskaren inte interagerar med levande varelser.⁴⁶ Likheter finns mellan filmanalys och en annan kvalitativ metod, nämligen observation. Denna metod går ut på att forskaren studerar, registrerar och tolkar andras kroppsliga och språkliga uttryck och agerande.⁴⁷ Skillnaden ligger i att det som studeras inte låter sig påverkas av forskaren i en film eller textanalys. Forskaren själv blir det viktigaste redskapet i tolkningen.⁴⁸ Den amerikanske kommunikationsforskaren John Fiske menar att innehållsanalysen av tv gör gällande att vara vetenskapligt objektiv. Detta skiljer sig från litterära former av textanalys där man som forskare kan välja ut vissa delar av texter för att studera mer ingående medan andra delar ignoreras.⁴⁹ Ska man studera tv genom en innehållsanalys bör man se allt inom det man valt att studera eller upprätta stickprov som är representativt.⁵⁰ Jag har alltså valt det senare, nämligen en typ av stickprov där jag under en vecka sett all Premier League och Champions League studio på Viasat fotboll.

---

⁴⁴ Wideber, Karin, 2002, kvalitativ forskning i praktiken, s 15

⁴⁵ Bryman, Alan, 1997, Kvantitet och kvalitet, s 113

⁴⁶ Wideber, Karin, 2002, s 17

⁴⁷ Wideber, Karin, 2002, s 16

⁴⁸ Wideber, Karin, 2002, s 16

⁴⁹ Fiske, John, 1997, kommunikations teorier, s 182

⁵⁰ Fiske, John, 1997, s 182

Jag har även använt mig av intervju som ett tillvägagångssätt. Jag mejlade några frågor till de två sportjournalisterna Jane Björck och Marie Lehmann. Jag fick svar från Björck som jag sedan har använt mig av i denna uppsats. Jag har även haft mejlkontakt med pressansvariga både på Viasat sport och Viasat fotboll där jag har ställt frågor och fått svar.

Validitet och reliabilitet

Att uppnå god validitet handlar i grund och botten om att mäta det vi påstår att vi mäter.⁵¹ Då jag har gjort en kvalitativ innehållsanalys av ett tv-program med specifika saker jag har tittat och lyssnat efter anser jag att min validitet är god. Det jag avsåg att mäta var förekomsten av kvinnor i fysisk form, i samtal och diskussioner samt hur dessa kvinnor möttes av männen. De första två går att mäta helt enkelt genom att räkna hur ofta de förekommer. Det tredje kräver mer analytiskt tänkande då det gäller att snappa upp speciella ord som används, ansiktsuttryck och även ord som kanske inte används. Det kommer en närmare beskrivning av min tematiska indelning och det jag har valt att undersöka extra noga i nästa del.

Med reliabilitet menas frånvaro av slumpmässiga och osystematiska fel.⁵² Det som nämns vara exempel på bristande reliabilitet är slump- och slarvfel i både datainsamling och databearbetning.⁵³ Eftersom jag har både tittat på och lyssnat på mitt material flera gånger och därmed har minskat risken för slarv anser jag reliabiliteten i min studie är god. Naturligtvis hade både validitet och reliabilitet kunnat vara ännu bättre. Exempelvis genom en större studie av ännu mera material, och kanske fler jämförelser med andra tv-kanaler. Men efter mina förutsättningar anser jag validitet och reliabilitet vara goda.

---

⁵¹ Esaiasson, Peter, m fl, 2012 s 56

⁵² Esaiasson, Peter, m fl, 2012 s 63

⁵³ Esaiasson, Peter, m fl, 2012 s 63

Tematisk indelning

För att göra denna innehållsanalys av Viasat fotbolls studio möjlig och begriplig har jag valt att dela in analysen i olika teman.

Dessa är:

- 1 de medverkande i studion,
- 2 förekomsten av kvinnor som gäster/experten,
- 3 förekomsten av kvinnor i diskussionerna/samtalen.

För att komma ännu djupare har jag även delat in de olika temana i underkategorier med frågor. Då kvinnor överhuvudtaget förekommer, hur tilltalas de då av männen? Tillåts de ta egna initiativ eller är det männen som genom sin kontroll övervakar situationen?

De fem olika inspelningstillfällena berör fem olika fotbollsmatcher och får därför lite olika karaktär. Detta beror naturligtvis på vilken match som visades och hur det gick i matcherna. De två Champions leaguematcherna innehöll en viss Zlatan Ibrahimovic och tack vare detta ligger mycket av fokus på honom och hans insats. Studion i samband med Premier League-matcherna är mer "neutrala" då ingen Zlatan deltar.

Urval och avgränsningar

För att ha ett överskådligt analysmaterial begränsade jag mig till en vecka av studiotid från Viasat fotboll. Denna vecka inföll naturligtvis under de veckor jag har haft till mitt förfogande i skrivandet av denna uppsats. Att det blev en av veckorna det sändes Champions leaguefotboll utöver Premier leaguefotboll är ett medvetet val då detta ger mig mer material att analysera och med ett större material anser jag att analysen får mer tyngd. Jag har också medvetet valt en veckas sändningar i följd och inte utspritt över flera veckor. Detta för att göra urvalet slumpmässigt. Väljer man ut specifika dagar under exempelvis sex veckors period tappar analysen sin slumpmässighet. Tidsspannet jag har använt mig av är från onsdagen 28 mars till tisdagen 3 april. Under denna tid sändes Viasats fotbollsstudio sammanlagt under fyra olika dagar. Sammanlagd tid är 265 minuter alltså fyra timmar och 25 minuter. Att jag valde just Viasat fotboll som objekt beror på att jag har tittat på väldigt många av deras sändningar tidigare och känner mig väl insatt i hur deras studio fungerar och ser ut. Dessutom finns det få eller inga motsvarigheter till Viasat då det gäller studiotid under en vecka. Det enda jag kan tänka mig är TV4 sport och deras studio "Club calcio" i samband med serie A fotboll. Deras studio sänder inte mer än max två timmar per vecka. Detta tycker jag hade varit för lite material att arbeta med.

Tekniken

För att kunna analysera Viasat fotbolls studio krävdes att materialet spelades in med hjälp av en inspelningsbar box. Ljudfilerna flyttades senare till min dator för att i lugn och ro kunna göra analysen. Då jag har sett materialet på tv två eller i flera fall tre gånger anser jag att det tillsammans med flertalet lyssningstillfällen är tillräckligt.

Sammanfattning av undersökt material

Det material jag har undersökt är en veckas inspelning av studio från Viasat fotboll. För att göra materialet så överskådligt som möjligt har jag delat in det i olika teman.

Dessa är:

- 1 de medverkande i studion,
- 2 förekomsten av kvinnor som gäster/experten,
- 3 förekomsten av kvinnor i diskussionerna/samtalen

Jag har även använt mig av två underteman med frågor för att öka djupet i analysen ytterligare. Dessa är: Då kvinnor förekommer hur tilltalas de av männen? Tillåts de ta egna initiativ eller männen som utövar kontroll över situationen?

Till mitt material hör också en mejlkonversation med SVT-journalisten Jane Björck om hennes syn på genusfrågan i sportjournalistiken. Även mina mejlkonversationer med pressansvariga på både Viasat sport och Viasat fotboll: Fredrik Johansson och Karin Zingmark räknas dit.

Resultat

Match 1: Milan-Barcelona

Den första studion spelades in i samband med Champions leaguematchen mellan Milan och Barcelona den 27/3. Mycket av diskussionen kom att handla om vår svenske Zlatan Ibrahimovic. Studion bestod av programledaren Ola Wenström och experterna Ola Andersson och Lars Lagerbäck. Det kvinnliga inslaget i programmet var när reportern Frida Nordstrand intervjuade Zlatan efter matchen. Hon rapporterade även hur läget var efter matchen nere vid omklädningsrummen. I det läget hände någonting intressant som jag snappade upp. Frida Nordstrand stod och rapporterade om hur irriterade barcelonaspelarna var efter resultat, flygstrejk och att planen inte hade vattnas på rätt sätt inför matchen. När hon var färdig med rapporten utbrast programledare Wenström "bra Frida" med en blandning av förtjusning och

förvåning. Det ger mig en känsla av att han inte alls räknade med att hon skulle kunna komma med något så bra. Sen att det var en kvinna som rapporterade om det behöver inte betyda någonting, det hade lika gärna kunnat vara en man som stod för den rapporteringen. En annan intressant aspekt är att man uppenbarligen gjort den uppdelningen i denna studio att under Champions leaguekvällar ha männen i studion och kvinnorna ute som reportrar. Men den "stora" intervjun i samband med den här matchen var den som gjordes inför med den svenske domaren Jonas Eriksson. Den intervjun gjordes av Ola Wenström och inte Frida Nordstrand. I och med att domarens insats diskuteras livligt i studion efter matchen hänvisas flera gånger till intervjun med domaren. I ett av dessa tillfällen uttryckte Ola Wenström: jag ställde en väldigt intressant fråga till Jonas Eriksson. Det sägs inte någon gång i anslutning till någon annan intervju det hänvisas till. Tittarna fick även se en intervju med Bayern Münchenspelaren Arjen Robben efter matchen mot Marseille som sändes i grannkanalen Viasat sport. Den intervjun genomfördes av en manlig reporter. Tittarna bjöds även på en tillbakablick från kvällen innan då Chelsea vann mot Benfica. I samband med det visas en intervju från matchen. Det var tränaren i Chelsea Roberto Di Matteo som intervjuades av kommentatorn Henrik Strömblad. Det sista som hände i programmet var att Frida Nordstrand intervjuade Barcelonaspelaren Gerard Pique. Hon gjorde det på spanska, ett språk som hon talar flytande.

Match 2: Manchester City-Sunderland

Den stora skillnaden mellan studion denna dag då det spelades Premier league istället för Champions league var att Amanda Fredin tog plats i studion tillsammans med Ola Wenström, Erik Niva och Bo Pettersson. Fredins roll i det hela var att hon satt bakom en dataskärm och läste innantill, både nyheter kring dagens matcher, men även facebookinlägg och tweets som tittare hade skrivit och skickat in. Hon fick stå i centrum redan i början av programmet där hon berättade om vilka matcher som skulle spelas under dagen. Hon pratade en del om dagens stryktips och hur tecknen var fördelade. Hon fick en egen liten stund när matcherna var färdigspelade där hon berättade vad tittare har skrivit på de olika sociala medierna. Hon berättade även lite om stryktipset som i och med denna match var färdigspelat. Noterbart är att det var Ola Wenström som läste upp den slutliga stryktipsraden trots att Amanda Fredin

var den som tidigare har varit inne på det. Annars var det herrarna i studion som skötte snacket och bidrog med expertisen. Fredin fick efter en stund sticka in och berätta om vad tittarna skrev i och med skrällen att City tappade poäng hemma mot Sunderland. När hon satt och pratade avbröts hon av Ola Wenström som försökte sticka in med lustigheter. När han märkte att han avbröt tystnade han, men någon ursäkt varken såg eller hörde jag. De gånger kvinnor (förutom Amanda Fredin) syntes i bild är när kameran svepte över läktaren för att filma publiken. Det gjordes två intervjuer i samband med matchen. Intervjuerna var med båda lagens tränare efter matchen och genomfördes av matchens kommentator Henrik Strömblad. Ett stort samtalsämne under dagen kom olyckligtvis att handla om den leukemi som Aston villas bulgariske lagkapten Stilyan Petrov drabbats av. Det är Amanda Fredin som läsandets innantill på sin skärm kommer med senaste nytt. Nyheten släpptes samma dag och det är rörande bilder när Petrov anländer till sin hemmaarena för matchen mot Chelsea och får ta emot publikens stöd. I samband med att bilderna av Petrov kablas ut syns även hans fru vid hans sida. Detta är egentligen den enda närbilden av en kvinna (förutom Amanda Fredin i studion) som visas under den här dagen.

Matcher 3-4: Newcastle-Liverpool/ Tottenham-Swansea

På söndagen sändes det mest Viasat fotbollstudio av samtliga dagar under denna vecka. Sammanlagt sändes det 2 timmar och 5 minuters studio under denna dag. I studion uppträdde Ola Wenström, Ola Andersson samt gäst/experten Pontus Kåmark. Kommentatorerna i den första matchen var Henrik Strömblad och Glenn Strömberg. De fick ett inslag innan matchen där de redde ut förutsättningarna inför matchen. Annars var det stora samtalsämnet i studion den här dagen Liverpool och deras problematiska säsong. Det kvinnliga inslaget innan matchen stod Amanda Fredin för i en inspelad intervju med Liverpoollegendaren Glenn Hysén. Det här är enda gången under veckan Fredin syns i ett annat sammanhang än läsandets innantill bakom en dataskärm. Detta ger en annan bild av henne som journalist och är något man kunde önska hände oftare. I studion mellan matcherna diskuterades främst domarteamets insats i ganska negativa ordalag. Man hann även med att kasta in en kort inspelad intervju med experten Erik Niva om Liverpools framtid. Intervjun gjordes av en manlig journalist. De

sista minuterna innan den andra matchen började gick herrarna i studion igenom förutsättningarna inför den.

Studion tog vid igen inför den andra matchen där allt inför denna reddes ut. Deltagarna var desamma. När matchen var över tittade man på höjdpunkter från den. Man passade även på att titta på sammandrag från alla matcher som spelats i Premier league under helgen. Efter matchen sändes en intervju från arenan där kommentator Henrik Strömblad talade med Newcastlespelaren Mike Williamson. I samband med genomgången av alla helgens matcher visades en kortare intervju med Bolttons tränare Owen Coyle. Denna gjordes av en manlig brittisk reporter.

Match 5: Barcelona–Milan

Även denna Champions leaguematch spelades mellan Barcelona och Milan. Studion bestod denna gång av herrar Wenström, Andersson och Niva. Matchen kommenterades av Niklas Holmgren och expert Glenn Strömberg. De intervjuer som sändes i studion inför matchen var först en repris av Zlatanintervjun från den första matchen, som ju genomfördes av Frida Nordstrand. En ny intervju gjordes också inför matchen. Frida Nordstrand pratade med experten Glenn Strömberg om vad han trodde och förväntade sig av matchen. Jag märkte av frågorna Nordstrand ställde att hon besitter stor kunskap om lagen och spelet. Efter intervjun när studion klipptes in igen hör vi inget "tack Frida" från Wenström. Det hanns även med en liten införberättelse med Frida Nordstrand inifrån arenan. När programledare Wenström bollade över till henne den här gången sade han "hur är läget där hos dig Frida?" Jag får en känsla av att man vill förmedla känslan att hon är där borta medan studion är här, i centrum. Även fast ju Frida Nordstrand är på plats inne på Camp Nou i Barcelona där matchen ska spelas känns det tycker jag som att hon står utanför och männen i studion är där det "händer". Mycket av förhandssnacket i studion berörde matchen som spelades veckan innan mellan dessa två lag. Även denna gång slås jag av den uppdelning man har gjort som innebär att männen sitter i studion och ger sina synpunkter och analyser medan kvinnornas uppgift är att intervjua männen (experterna) på plats på de olika arenorna. De gångerna detta koncept har frångåtts är då någon av kommentatorerna (män) har gjort intervjuer efter matcherna, eller innan

matcherna. Då det gäller förekomsten av kvinnor i diskussionerna lyser de med sin frånvaro. Hela situationen och machokänslan den förmedlar nådde nya höjder när Erik Niva började berätta om hur han såg en match på en bar i Libyen där mål firades genom skottsälvor. "Ge mig en Kalasjnikov så sticker jag rätt ut" utbrast Niva, med hänvisning till den upplevelsen. När studion fortsatte efter matchen handlade mycket om domarens insats i matchen. Det kvinnliga inslaget var återigen en intervju av Frida Nordstrand. Även den här gången pratade hon med Zlatan. Hon ställde bra och relevanta frågor och fick till ett bra och intressant samtal. Det ska inte underskattas då det var en besviken Zlatan hon mötte. Han hade precis för tionde gången i rad blivit utslagen ur Champions league, den turnering han själv sagt sig vilja vinna mest av allt. Dessutom efter en rad enligt honom tveksamma domslut. Efter intervjun fick Nordstrand också ett tack av Ola Wenström. Den sista kvarten ägnades åt att prata om den andra matchen som spelades i Champions league den kvällen, den mellan Bayern München och Marseille. Här sades ingenting värt att rapportera. Noterbart är att inga kvinnor varken förekom som reporter eller i något samtal.

Redovisning av de kvalitativa resultaten

Sammanfattning av materialet utifrån den tematiska indelningen

Ingen av de matcher som sänts under veckan har kommenterats av en kvinna. I studion har man ett bord vid vilket programledaren och hans gäster sitter. Inte någon gång under veckan har en kvinna suttit vid det bordet. Dessa är hårda fakta som är svåra att bortse från. För att återgå till mina frågeställningar och indelade teman som var 1) de medverkande i studion, 2) förekomsten av kvinnor som gäster/expertyper, 3) förekomsten av kvinnor i samtal/diskussioner, har intressanta resultat visat sig. De medverkande i studion är nästan helt uteslutande män. En kvinna förekommer i studion och det är Amanda Fredin som är med på lördagen och läser upp information från den dataskärm hon sitter bakom. Då det gäller förekomsten av kvinnor som gäster/expertyper händer det inte någon gång under veckan. De som sitter som endera gäster

och/eller experter i studion under veckan är Ola Andersson, Bo Petersson, Pontus Kåmark, Lars Lagerbäck och Erik Niva. Förekomsten av kvinnor i samtal/diskussioner är begränsade till de tillfällen kvinnor faktiskt fysiskt deltar i samtal eller diskussioner. Detta inträffar de gånger Amanda Fredin pratar bakom sin dataskärm och även då hon intervjuar Glenn Hysén om Liverpool, samt de gånger reportern Frida Nordstrand intervjuar spelare eller matchkommentatorerna.

Diskussion

Jag vill till att börja med anknyta till Maria Edströms *Tv-rummets eliter*, och ställa mitt resultat mot hennes. Det är ju inte hela hennes resultat utan bara en liten del och det är den siffran som visade att endast 6 % av sportkommentatorerna var kvinnliga. Kan det verkligen inte ha blivit bättre under de tolv år som passerat mellan hennes analys och min egen? Svaret i just det här fallet är nej. På Viasat fotboll under den vecka jag analyserade var procentandelen kvinnliga kommentatorer noll. Inte nog med det, andelen kvinnliga gäster/experters i studion var även den obefintlig. Är engelsk och annan europeisk toppfotboll något som enbart ska inkludera män? Det är i alla fall den känslan jag får när jag sitter och tittar på kanalens sändningar. Det kvinnliga inslaget är ett uppläsande av tweets och facebookinlägg och vissa intervjuer.

Här kommer Jane Björcks syn på saken in och blir intressant. Hon skrev till mig att hon tyckte det var bra att så många fler tjejer sökte sig till sportjournalistiken idag jämfört med när hon själv började arbeta med det. Visst är det bra att fler tjejer söker sig dit men det ställer Viasats fotbolls studio i ännu konstigare ljus. Om tendensen inom resten av sportjournalistiken är att fler kvinnor kommer in och det breddas på den fronten, varför hänger man inte med från Viasats håll? Jag tror och hoppas verkligen inte att det är en medveten strategi från kanalens sida. Men om den är omedveten har jag svårt att förstå att man kan ha missat hur utvecklingen ser ut i övriga samhället. Det finns många exempel på kvinnor inom tv-sport på andra kanaler. Fotbollskanalen Europa, som sänds på TV4, är ett av dessa. Där har man en studio experter uppgradade. I de flesta fall är i alla fall en av dessa fyra en kvinna. SVT sport är ett annat exempel: programmet hockeykväll som sänds en gång i veckan gör det med Marie Lehmann

som programledare. Detta är bara några av flera kanaler som valt att gå motsatt väg jämfört med Viasat.

En återknytning till artikeln: *"Gender in sports writing by the print media: an exploratory examination of writers experiences and attitudes"* kommer här väl till pass. Jag tänker främst på resultaten som visade på den stora bristen av kvinnor inom sportjournalistiken. Den absolut största variationen mellan kvinnor och män visade sig här finnas i chefspositionerna. Det har på flera sätt genomsyrat hela branschen på så vis att männen är dominerande till antalet i alla sammanhang, från högsta chef till de längst ner på karriärstegen. Det handlar dock inte bara om vilket kön de som rapporterar har. Den sport som rapporteras om handlar i de flesta fall om manlig sådan. Då det är kvinnlig sport fokuserar den i många fall på utövarna i ett sexuellt objektifieringssyfte. Jag är medveten om att denna undersökning genomförts med skrivande sportjournalister och inte med tv journalister som i mitt fall. Jag tycker dock ändå att många likheter går att se. Kvinnorna har visat sig vara i kraftigt numerärt underläge på Viasat fotboll. Även det faktum som diskuteras att män utövar en makt eller har ett herravälde över kvinnorna tycker jag mig ha märkt också i min studie. Både på de sätt männen närmar sig kvinnorna och även hur männen placerar sig i centrum medan kvinnorna hamnar någonstans i periferin. Det faktum att kvinnorna i studien upplever sig bli bemötta på ett annat sätt än män tycker jag är både intressant och tråkigt. Det är uppenbarligen svårt för kvinnor att få jobb på Viasats sportkanaler. Ska de dessutom, om de väl får jobb, bemötas annorlunda än sina manliga kolleger bara för att de är kvinnor?

Monica Djerf-Pierre skriver att männen inom det journalistiska fältet innehar de tyngsta positionerna. Nu handlar det främst om chefspositioner men av det material jag har undersökt är det uppenbart så att männen dominerar. På Viasat fotboll dominerar männen från toppen till botten och står hela tiden i centrum. Djerf-Pierre ser även att manliga eliten oftast har en "business degree" medan den kvinnliga har en "journalist degree". Det vore intressant att undersöka vad för olika utbildningar manliga respektive kvinnliga sportjournalister har. Om det går att se någon skillnad. Jag tar upp detta vidare i sista delen av denna uppsats.

En viktig aspekt av det hela är att Viasat har ensamrätt på sändningarna av både Premier league och Champions league i Sverige. Detta innebär att vill man som boende i Sverige se

dessa ligor och turneringar på tv får man finna sig i att titta på den studio som tillhandahålls av Viasat. Under våren har man dessutom förlängt rättigheterna av både Premier league och Champions league till säsongen 2016.

De få kvinnor som faktiskt förekommer på något sätt i Viasats fotbollsstudio har ofta märkliga roller. Amanda Fredin som jag redan har skrivit en del om har alltså som huvudsaklig uppgift att läsa innantill från en dataskärm och berätta vad tittare har twittrat och skrivit på Facebook. Ibland läser hon även upp nyheter från fotbollsvärlden. Då det gäller hennes roll är hon ju med bara vid ett av fyra olika studiotillfällen. Det är något jag inte förstår. När hon inte är med har man ingen som fyller hennes roll. Betyder det att rollen är överflödigt eller att det är ren lyx de gånger hon väl är med? Den andra representanten för det kvinnliga könet Frida Nordstrand är oftast ute på arenorna under Champions leaguekvällar och får intervjuer med spelare eller tränare. Då det uppenbarligen är så att programledarrollen, expert/gästrollen och kommentatorsrollerna är vigda åt männen är det väl konstigt att reporterrollen inte enbart tillfaller kvinnorna. Ungefär hälften av intervjuerna görs av männen. Varför är det bara männen som får "klampa in" på kvinnornas territorium och inte vice versa?

Under min mejlkonversation eller snarare försök till mejlkonversation med Fredrik Johansson, presschef på Viasat fotboll beskrev han som jag tidigare nämnt att Viasat fotboll alltid är på jakt efter att rekrytera bästa möjliga medarbetare, oavsett kön. Ingen på arbetsplatsen ska förfördelas på grund av kön. Vad säger egentligen detta? Är det verkligen så skevt att bara 2 av 14 på Viasat fotboll är kvinnor? Om man nu säger sig inte förfördela på grund av kön undrar jag varför endast 2 av 14 har reporter som sin jobbeskrivning, samma 2 av 14 som är kvinnor. Står det skrivet att ett krav för att vara reporter på Viasat fotboll är att man är kvinna? Eller att man som expert ska vara man? I så fall anser jag i allra högsta grad att man förfördelar på grund av kön.

Vad som måste vägas in i min analys av Viasat fotboll är att de inte sänder damfotboll. Hade det varit fallet tror jag att mansdominansen i deras studio och i kommentatorsstolarna hade uppmärksammats väldigt mycket mer.

Tillbaka till Maria Edströms *Tv-rummets eliter* där hon i sin slutdiskussion kommer fram till bl. a att andelen kvinnliga eliter är lägst i sporten.⁵⁴ Om vi frångår elitbegreppet i hennes diskussion finner jag det intressant att termerna lägst, sport och kvinnor förekommer i en och samma mening. Hon ställer sig frågan vad som är lagom då det gäller antal män och kvinnor i tv-rutan. Detta är inte lätt att svara på, men tack vare att både SVT och TV4 har skriftliga jämställdhetsplaner med uttalade siffror man söker uppnå är det ändå möjligt. Då det gäller min undersökning av Viasat fotboll och den bristfälliga information denna kanal bistår med på sin hemsida och genom sin pressansvarige vet jag inte om kanalen överhuvudtaget strävar efter några särskilda siffror i denna fråga. Det jag vet är vad pressansvarige skrev till mig i ett mejl och som jag tidigare har nämnt att kön inte spelar roll. Edström pekar på en del spännande och uppmuntrande siffror i sin blick mot framtiden. Idag (år 2000) är en tredjedel av de anställda på Sveriges television kvinnor. Att jämföras med hur det såg ut på 1960-talet då endast 10 % av var kvinnor.⁵⁵ Räknar man ut procentsatsen kvinnor på Viasat fotboll, alltså 2/14 får man resultatet 14 % alltså bara 4 % högre än vad SVT uppnådde på 1960-talet! Detta är en anmärkningsvärd siffra, speciellt i relation till att man uppenbarligen inte själva på kanalen reflekterar över det mer än att beklaga att "det tyvärr är en mansdominerad bransch". Jag kommer återigen tillbaka till det faktum att det inte bara är siffrorna i sig som är problemet utan även de roller som dessa 14 % spelar. Canal+ som hade rättigheterna till Premier league fram till år 2010 då Viasat sport tog över hade till stor del samma koncept. Den stora skillnaden mellan kanalerna var att man på Canal+ delade upp lördagen och söndagens studior med manlig programledare lördag och kvinnlig på söndagen. Varför inte göra ett försök till detta även på Viasat fotboll? Uppenbarligen finns det ju många duktiga kvinnliga sportjournalister idag, så förklaringen att branschen är "mansdominerad" köper jag inte riktigt. Är det så att kvinnliga sportjournalister medvetet inte söker sig till Viasat fotboll när de ser hur könsfördelningen ser ut? SVT släppte torsdagen den 19 april sin laguppställning inför bevakningen av sommaren fotbolls EM i Ukraina och Polen. Med som expert finns den kvinnlige experten Johanna Fränden. Hon var även med som expert under VM sommaren år 2010.

---

⁵⁴ Edström, Maria, 2006, s 204

⁵⁵ Edström, Maria, 2006, s 215

För att gå igenom de andra temana jag delade in min analys i så tar jag de en i taget. Det första som gällde de medverkande i studion kom ju främst att handla om att det knappt förekom några kvinnor överhuvudtaget denna vecka. I studion är den enda kvinna som är med under de fyra olika dagarna Amanda Fredin. Hon deltar under lördagen bakom en dataskärm. Sen är hon med i ett intervjuinslag under söndagen vilket även gäller för den andra kvinnan Frida Nordstrand som gör intervjuer under både tisdagen och onsdagen. Men detta är inte att vara med i studion enligt mitt sätt att se det. För att vara med i studion ska man vara där rent fysiskt och det händer bara under lördagen då Amanda Fredin är det. Nummer två på av mina teman var förekomsten av kvinnor som gäster/expert. I och med att jag inte anser att Amanda Fredin varken ges någon expertstatus eller gästroll förekommer inte en endaste kvinna som expert eller gäst under veckan. Det tredje temat var förekomsten av kvinnor i diskussioner/samtal. Detta var den svåraste av de tre att upptäcka och även bena ut vad det egentligen var som gällde. Det kan finnas två tänkbara definitioner av vad det gäller att kvinnor förekommer i diskussioner eller samtal. Ena är att en kvinna deltar själv i ett samtal eller att män talar om kvinnor. På det första får jag helt enkelt räkna efter hur många kvinnor som är med i diskussioner och eller samtal. Jag räknar till åtta tillfällen då kvinnor är med i samtal. Frida Nordström är med vid sex tillfällen. Hon intervjuar Zlatan två gånger, Glenn Strömberg en gång, Gerard Pique en gång, det femte tillfället är en repris på hennes intervju med Zlatan som sändes inför returmatchen mellan Barcelona och Milan och det sjätte är när hon rapporterar läget från arenan efter den första matchen. Amanda Fredin är även hon med vid två tillfällen. På lördagen sitter hon bakom sin skärm i studion och berättar vad som står på den och på söndagen sänds hennes intervju med Glenn Hysén. Motsvarande siffra för antal män som förekommer i samtal är väldigt mycket högre. Vid varje tillfälle sitter tre män i studion, alla intervjuer som görs är med män och hälften av tillfällena är män också intervjuare. Alla det pratas om i matchsituationer är män och de tweets och facebookinlägg Fredin läser upp under lördagen är skrivna av män. Då andelen kvinnor ju var 14 % på Viasat fotboll blir ju följaktligen andelen män 86 %. De underkategorier jag hade till temana var två olika. Det första var: då kvinnor förekommer hur tilltalas de då av männen? På den frågan har jag inget speciellt att rapportera utifrån det undersökta materialet. Den egentligen enda saken jag snappade upp var under onsdagens Champions league då Frida Nordstrand efter sin rapportering och intervju med Glenn Strömberg får ett väldigt överraskat "Bra Frida!" av Ola Wenström efter att hon avslutat intervjun. Detta kan naturligtvis tolkas på flera olika sätt. Han

kan ha menat det som någonting positivt och spontant sagt bra vilket ju hade varit väldigt trevligt. Men jag reagerade mest på förvåningen i hans röst och när han då med närmast ett chockartat ansiktsuttryck säger ”bra Frida” blir det lite konstigt. Det enda jag med säkerhet vet är att han inte någon gång med samma chockade utseende och röst säger bra till någon av sina manliga kolleger. Det andra undertemat eller underkategorin lyder: tillåts kvinnorna ta egna initiativ eller är det männen som genom sin kontroll övervakar situationen? På frågan om kvinnorna tar egna initiativ tror jag att det hade varit lättare att svara på den frågan om fler kvinnor hade förekommit. Nu när det är så få och de har så pass låsta roller känns det som egna initiativ är nästintill omöjliga att ta. När Amanda i studion har något att säga reser sig programledaren Ola Wenström upp från sin stol går över till henne i hörnet och frågar henne något. Det blir då hennes ingång där hon pratar om det hon läser på datorn. Sen när hon är klar går Ola tillbaka till sin plats där studiosnacket fortsätter. Detta tycker jag är en ganska talande bild av könsrelationerna som råder i studion. Att mannen reser sig, går till kvinnan, får informationen han/tittarna vill ha och sen går och sätter sig igen. Samma sak gäller för situationerna när kvinnor är reportrar och rapporterar direkt från arenorna eller gör intervjuer med spelare eller med kommentatorerna. Det går alltid till så att Ola Wenström skickar över ordet till reportern och när det är färdigt tar han tillbaka initiativet. Ganska ofta har han någon kommentar om intervjun där han gör sig lustig över någonting. Inte så att han gör sig lustig över reportern eller intervjun men jag får ändå en känsla av att han hela tiden ska vara i blickfånget och underhålla publiken. Detta blir då på bekostnad av reportern i många fall.

Jag vill även ta tillfället i akt att anknyta Claes Runheims tidigare nämnda krönika till både min undersökning och till debatten i stort. Det Runheim skriver ”kvinnlige sportjournalister får vara hur dåliga som helst” håller jag på inget sätt med om. Jag tycker snarare att det är tvärtom i många fall. Det Runheim hävdar att de kommer undan kritik för att de är kvinnor anser jag vara totalt gripet ur luften. Snarare utsätts kvinnliga sportjournalister för dubbel kritik. Både för själva journalistiken men också för att de är just kvinnor. Istället för att kritisera och stå och peka ut allt negativt vore det ju bättre att ur Runheims perspektiv dela med sig av den talang och fantastiska erfarenhet han med all säkerhet upplever sig själv besitta. Snarare än att kvinnliga sportjournalister skulle vara sämre och slippa utstå kritik tror jag det handlar om att som tv-tittare, radiolyssnare eller tidningsläsare vänja sig vid att de

kvinnliga sportjournalisterna blir fler och fler. Inte bara vänja sig utan också glädjas över den ökade bredden inom sportjournalistiken i och med kvinnornas inträde och ökande inflytande.

Förslag på vidare forskning

En väldigt intressant fråga och något jag själv gärna skulle fördjupa mig mer i är hur den etniska spridningen ser ut inom sportjournalistiken. Även här främst med inriktning på tv och Viasat fotboll. De gäster man som jag minns det har haft under senare tid med utländsk bakgrund är den förre AIK-spelaren Bojan Djodjic och den tidigare AIK-tränaren Stuart Baxter. Som expert har jag inte sett någon vad jag kan minnas. Den person med utländsk bakgrund som regelbundet har förekommit är Sladjan Osimanovic som jag tidigare har nämnt. Han hade den roll bakom dataskärmen som nu innehas av Amanda Fredin. Slump? Det hade även varit av intresse att studera utländska medier och deras könsfördelning. Även jämförelsen mellan medias bevakning av fotboll kontra andra sporter vore intressant att titta närmare på.

Ytterligare en fråga jag tycker är intressant och skulle vilja undersöka vidare är i vilken utsträckning manliga och kvinnliga tv sportjournalister är utbildade. Även om det skiljer något i längd på utbildning.

Litteraturlista:

- Bourdieu, Pierre, Kultur och kritik, 1991, Daidalos AB, Göteborg
- Bourdieu, Pierre, I urval av Donald Broady & Mikael Palme, 1986, Kultursociologiska texter, Förlaget salamander, Lidingö
- Bourdieu, Pierre, Om televisionen, 1998, Brutus Östlings bokförlag symposion, Stockholm
- Broady, Donald, Kulturens fält, 1998, Daidalos AB, Uddevalla
- Bryman, Alan, Kvantitet och kvalitet i vetenskaplig forskning, 1997, studentlitteratur, Lund
- Edström, Maria, TV-rummets eliter, 2006, Livrena AB, Kungälv
- Esaïasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena, Metodpraktikan, 2012, Elanders AB, Vällingby
- Fiske, John, Kommunikations teorier, 1997, centraltryckeriet AB, Borås
- Grenfell, Michael & Kelly, Michael, Pierre Bourdieu: Language, Culture and Education, 1999, European Academic Publishers, Berne
- Kian, Edward (Ted) M: Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writers experiences and attitudes. I: Lee, Jason W., The smart journal, volume 4, 2007
- Melin, Margareta, Gender journalism cultures, 2008, Hombergs, Malmö
- Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas, Kultursociologi, 2008, Holmbergs, Malmö
- Wideber, Karin, Kvalitativ forskning i praktiken, 2002, studentlitteratur, Lund

Internetkällor:

<http://www.viasat.se/>

Polarisering i reality-tv [Tillgänglig som PDF](#)

<http://www.viasat.se/sport>

<http://www.viasat.se/content/sport-viasat-fotboll>

<http://www.expressen.se/sport/han-hanar-sina-kvinnliga-kolleger/>

http://www.metro.se/nyheter/kvinnor-far-vara-daliga-journalister/ObjgiA121_1759-45/

<http://www.metro.se/sport/sporttjejerna-tar-over/ObjidC193686/>

<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/fofboll/internationell/italien/zlatan/article14510495.ab>